

تحلیل مضمون مانع‌زدایی از تولید در نظام اداری با استناد به کلام مقام معظم رهبری و مستندات گام دوم انقلاب

علی میر^۱

سیدمحمد کریمی^۲

مقدمه

بعد از نامگذاری سال‌های گذشته تحت عنوان اقتصاد مقاومتی؛ اقدام و عمل، اقتصاد مقاومتی تولید-اشتغال، حمایت از کالای ایرانی، رونق تولید و جهش تولید؛ مقام معظم رهبری برای سال ۱۴۰۰ نام تولید، پشتیبانی و مانع‌زدایی را انتخاب فرمودند. یک دهه از نامگذاری سال‌ها با عناوینی در بردارنده مسائل اقتصادی می‌گذرد و با ورود به سال ۱۴۰۰ و نامگذاری آن به سال تولید، پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها؛ امسال سومین سالی است که مقام معظم رهبری به طور پی‌درپی مسأله خاص تولید را بعد از سال‌های ۹۸ و ۹۹ به سال ۱۴۰۰ اختصاص داده‌اند. تکرار گزاره تولید در شعار سال ۹۹ تحت عنوان جهش تولید به این دلیل بود که شعار سال ۱۳۹۸ با نام رونق تولید محقق نشد و همین شرایط منتهی به نامگذاری سال ۱۴۰۰ به تولید شد تا سیاستگذاران و فعالان بخش خصوصی بر اساس آن عقب‌ماندگی‌های ایجاد شده در مسیر رونق تولید و جهش تولید را از طریق مانع‌زدایی و پشتیبانی جبران کنند. عده‌ای معتقد هستند که نامگذاری سال ۱۴۰۰ به عنوان تولید، صرفاً به شرایط تحریم و مشکلات اقتصادی حاکم برمی‌گردد و به نظر می‌رسد که با برطرف کردن موانع قانونی، اداری و سازمانی بسیاری از مشکلات در مسیر افزایش تولید داخلی حل می‌شوند و عده‌ای دیگر، اذعان داشته‌اند که عدم تحقق اهداف اقتصادی در سال‌های اخیر موجب شده است که همواره مسائل اقتصادی و بخصوص تولید به عنوان محوری‌ترین مشکل جامعه مطرح شده و به عنوان مطالبه عموم مردم و نظام از بخش دولتی و حکومت مطرح گردد. دیدگاه قابل‌پذیرش دیگر آن است که پالایش قوانین، دریافت عادلانه مالیات، جلوگیری از قاچاق کالا و ارز، پایش و نظارت،

چکیده

هدف این پژوهش، تحلیل مضمون مانع‌زدایی از تولید در کلام مقام معظم رهبری و مستندات گام دوم انقلاب با استفاده از روش کیفی تحلیل مضمون است. داده‌های لازم با استناد به سخنرانی‌های اخیر مقام معظم رهبری در خصوص تولید و همچنین بیانیه گام دوم انقلاب گردآوری و سپس با روش تحلیل مضمون و مشارکت ۱۰ نفر از متخصصان مسائل اقتصادی و استادان دانشگاه، مدلی مشتمل بر تعداد ۳۸ مضمون پایه، ۸ مضمون سازمان‌دهنده و ۴ مضمون فراگیر ارائه شد. نتایج حاصله نشان داد که اقتصاد کشور با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو است و راه نجات این اقتصاد، صرفاً اشاره به تحریم و عوامل خارجی نیست و بایستی ریشه مسائل را در درون اقتصاد جامعه شناسایی و برطرف نمود. در این راستا به مانع‌زدایی شناختی و معرفتی برای مطالعه و بررسی علمی و دقیق مسائل از یک سو و اقدامات اجرایی دلسوزانه، جهادی و مشارکتی از سوی دیگر برای حمایت از تولید، تحقق شعار جهش تولید، حذف موانع پیش‌روی تولید و تحقق شعار سال ۱۴۰۰ نیاز است. بخش دولتی به عنوان پیشران توسعه و حمایت از تولید بایستی ضمن ساختارسازی مناسب، نواقص مدیریت و ساختاری و قانونی موجود را شناسایی و برطرف نموده و حمایت جدی خود را از فرایند تولید از طریق مقررات‌زدایی، حمایت از جوانان، حمایت از سرمایه‌گذاران، تسهیل فضای کسب‌وکار، برطرف کردن مشکلات قانونی و نظارت جدی بر عملکرد مسئولین اجرایی برای پایش و بهبود مستمر عملکرد آنها به عمل آورد.

واژگان کلیدی: مانع‌زدایی، تولید، نظام اداری

۱ گروه مدیریت بازرگانی، واحد خرم‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، خرم‌آباد، ایران (نویسنده مسئول) a.mir48@yahoo.com

۲ گروه مدیریت بازرگانی، واحد خرم‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، خرم‌آباد، ایران

خدمات یا محصولات اعم از سخت‌افزار، نرم‌افزار، فناوری و برند که صد در صد با طراحی متخصصان ایرانی یا به طریق مهندسی معکوس یا انتقال دانش فنی و فناوری انجام می‌شود. ده قانون اصلی و چندین قانون مرتبط از سال ۱۳۸۷ تا کنون برای حمایت از تولید داخلی و رفع موانع پیش‌روی آن مطرح شده است که شامل مواردی همچون قانون سامان‌دهی و حمایت از مشاغل خانگی، حمایت از مسکن، حمایت از تولید، حمایت از صادرات، اصلاح قوانین مالیاتی بخصوص ماده ۱۰۴ آن، ارتقای نظام مالی کشور، شورای رقابت، صندوق توسعه ملی، بهبود مستمر فضای کسب و کار، ارتقای کیفیت محصولات، ممنوعیت مصرف تولیدات خارجی دارای نمونه ایرانی، هدف‌مندی یارانه‌ها، قانون جدید گمرکی و ... هستند اما هنوز هم موانع بسیار زیادی در سر راه تولید داخلی وجود دارد (نوری یوشانلویی و اخوان طباطبایی، ۱۳۹۷: ۳۸۴-۳۸۳).

افزایش نرخ تورم از یک طرف و کاهش رشد اقتصادی و رکود از طرف دیگر، شرایط را برای تولید، روز به روز سخت‌تر کرده و در پاره‌ای از موارد رشد سالانه برای بخش صنعت به‌خصوص بسیار نگران‌کننده بوده است. در سال ۱۳۹۴ با رشدی بالغ بر ۲/۲ درصد در صنعت مواجه بوده‌ایم. این آمار و ارقام از آن جهت نگرانی را افزایش می‌دهند که هیچ عقل سلیم و هیچ اندیشمند اقتصادی در کل دنیا وجود ندارد که با یک بررسی ساده تشخیص دهد که در ایران، پتانسیل فراوانی برای رشد تولید وجود دارد و زمینه برای ارتقای تولید و رقابت‌پذیری در تمام حوزه‌های اقتصادی مهیا است. در این زمینه موانع تولید را می‌توان در پنج دسته با عناوین موانع فضای کسب و کار، موانع رقابت‌پذیری، موانع کلان و ساختاری، عوامل و شرایط اقتصادی و بالاخره عوامل داخلی بنگاه‌های اقتصادی دسته‌بندی نمود (مرتضایی، ۱۳۹۷: ۱۷-۱۶).

اگر به تفکیک مراجع مرتبط با تولید به بررسی موانع آن پرداخته شود در بخش دولتی می‌توان بر تصدی دولت بر تولید، ضعف قوانین و مقررات، سیاست‌های متناقض، ضعف در حمایت، ضعف در نظارت، ضعف در زیرساخت، ضعف در انجام وظایف اداری، عدم کارایی سیاست‌حمایتی و ... به عنوان بخشی از موانع تولید اشاره نمود. دولت ایران همواره به عنوان یک عامل مؤثر در بحث تولید با تأکید بر ابزاری همچون نرخ‌گذاری، مالیات، سرمایه‌گذاری، صدور مجوز، ایجاد زیرساخت، اعطای تسهیلات و ... مطرح بوده است که با عنوان نظام اداری به عنوان راهبر و راهگشا در تولید، انتظارات تولیدکنندگان بخش خصوصی را به نحوی که مورد انتظار مردم و مسئولین بوده است، برآورده نشده است. تعامل نظام مالی، نظام قضایی و سایر اجزای صاحب نقش

رفع موانع صادراتی، مبارزه واقعی و هوشمندانه و پیشگیرانه و به دور از هیاهو و جنجال با مفسد اقتصادی و ریشه‌کن کردن آن، استقرار دولت الکترونیک، تعامل با اقتصاد جهانی، توجه به اقشار آسیب‌پذیر، امیدآفرینی در جامعه برای حمایت از تولید و تولیدگرایی، اصلاح کارکردی بازار بورس و سرمایه، راه‌اندازی و استمرار فعالیت‌های تولیدی و همچنین استقرار چرخه بهره‌وری همگی بخش کوچکی از پیامدها و الزامات مانع‌زدایی از تولید را گوشزد می‌نمایند.

در هر صورت، تولید با موانع جدی و متعددی مواجه است. این موانع که منشأ داخلی و خارجی دارند، باعث شده‌اند که تولید کشور پیوسته کمتر از ظرفیت خود باشد و نهایتاً اقتصاد کشور به فروش نفت وابسته بماند و با نوسانات درآمدهای نفتی دچار رونق و رکود بسیار شود. از سوی دیگر مشکلات مربوط به سیستم بانکی، کمبود یا فقدان بازار فروش، کمبود نقدینگی، مشکلات مربوط به نیروهای کار و مشکلات مربوط به ناکارایی و دخالت دولت و بخش دولتی موانع زیادی را در مسیر افزایش کمی و کیفی تولید ایجاد نموده‌اند (بختیاری و افقه، ۱۳۹۶: ۱).

فعالیت‌های تولیدی صریحاً در ماده دوم قانون تجارت ایران پیش‌بینی و از اعمال تجاری ذاتی تلقی شده است. بی‌شک، رشد تولید پیش‌زمینه توسعه اقتصادی است و حمایت از تولید داخلی و بهبود محیط کسب و کار باید در اولویت برنامه‌های دولت و نظام اداری باشد (نوری یوشانلویی و اخوان طباطبایی، ۱۳۹۷: ۳۷۵).

اغلب محققان، موانع تولید را در قالب مسائل بین‌المللی و تحریم، مسائل مربوط به قوانین مالیاتی، قاچاق کالا و ارز، قوانین بانکی و تسهیلات مربوط و از همه مهم‌تر خلأ و ابهام در قوانین و مقررات در کنار ضعف سیاست‌های اقتصادی مطرح کرده‌اند (نوری یوشانلویی و اخوان طباطبایی، ۱۳۹۷: ۳۷۵).

با در نظر گرفتن شرایط جامعه اسلامی، اهمیت تولید داخلی، الزامات اقتصاد مقاومتی و از همه مهم‌تر بیانیه گام دوم انقلاب که تعیین مسیر آینده انقلاب با رویکرد سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی است، این پژوهش در نظر دارد تا ضمن استناد به فرمایشات مقام معظم رهبری و بیانیه گام دوم، مضامین مرتبط با مانع‌زدایی از تولید را در قالب یک مدل ارائه نماید تا وظایف نظام اداری را در این خصوص تبیین نماید.

بیان مسأله

به موجب بند هشت ماده یکم قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده ۱۰۴ قانون مالیات مستقیم مصوب ۱۳۹۱، تولید داخلی عبارت است از ساخت و عرضه کالا، تجهیزات،

ایران کماکان از سه مسأله اعطای مجوز، زیرساخت‌های عمرانی تولید و تنگنای واردات ضربه می‌بیند (اقتصاد ۲۴، ۱۴۰۰: ۳-۲). نظر به این که عدم ثبات اقتصاد کلان از سهم بالایی در موانع تولید قرار داشته و قوانین و مقررات، نرخ تورم، مسائل مربوط به راه‌اندازی و اخذ مجوز، وضعیت فضای کسب‌وکار، فرهنگ فعالیت تولیدی و همچنین عملکرد بخش دولتی در حمایت از تولید در اغلب پژوهش‌های انجام شده موجب بروز موانع در بخش تولید شده‌اند و از سویی توسعه و پیشرفت اقتصادی جامعه به تولید داخلی بستگی دارد و از آن گذشته، دشمنان ضعف اقتصاد کشور را به عنوان یک منفذ و راه مناسب برای تحمیل فشار و افزایش مستمر توطئه برای ایجاد خلل در نظام اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تشخیص داده و در چند سال اخیر به روش‌های مختلف از این حربه استفاده نموده‌اند، لذا دستورات مؤکد مقام معظم رهبری مبنی بر کاهش موانع تولید، صرفاً مبتنی بر شعارهای اقتصادی نبوده و مشتمل بر یک دفاع همه‌جانبه با تکیه بر بصیرت‌افزایی، آموزش، آگاهی، کمک به اقشار مختلف جامعه و با ظاهری مبتنی بر بسته‌های علمی قابل توجه در حمایت از تولید مطرح شده است.

در این راستا مقام معظم رهبری هر چند به صراحت اعلام فرمودند که ملت ایران تا کنون توانسته است بسیاری از توطئه‌های دشمن را نقش بر آب کند و از اغلب مشکلات و معضلات سربلند و با افتخار عبور نموده و گردنه مسائلی اقتصادی را نیز پشت سر خواهد گذاشت؛ ولی در کلام خویش و در تمام ابلاغیه‌های حضوری و غیرحضوری، مسائل را در کنار هم و به نحوی مرتبط و درهم‌تنیده مدنظر قرار داده‌اند. بحث تولید و رفع موانع در کلام مقام معظم رهبری نیز صرفاً به شعار سال ۱۴۰۰ مربوط نشده و در تمام شعارهای ده سال اخیر که جنبه اقتصادی داشته‌اند دارای نمود قابل توجه بوده است. در این میان، بیانیه گام دوم انقلاب به عنوان یک منشور جامع و راهنمای کامل در تمام حوزه‌ها، تولید و اقتصاد را نیز پوشش داده و نکات مهمی را در این زمینه گوشزد نموده است.

در این پژوهش با در نظر گرفتن این که اولاً موانع و مشکلات زیادی در حوزه تولید وجود دارد که اغلب بر مالیات و بیمه و بانکداری و قوانین مبتنی بوده و به واسطه دولتی بودن اقتصاد در حوزه نظام اداری قابل طرح هستند؛ دوماً امکانات و استعدادهای کشور عزیزمان در حوزه تولید تا حدود بسیار زیادی دست نخورده مانده و کمتر در فرایند تولید و تبدیل شدن به محصول قرار گرفته‌اند؛ سوماً مسائل مربوط به تولید و اقتصاد در کنار سایر مشکلات در ده سال اخیر و بخصوص در سال ۱۴۰۰ به دقت و ظرافت از سوی مقام معظم رهبری مورد تأکید قرار گرفته‌اند؛

در تولید که هر کدام به نحوی در صنعت کشور نقش داشته‌اند، عرصه را بر فضای کسب‌وکار تنگ‌تر نموده است (مرتضایی، ۱۳۹۷: ۴۱-۳۲).

تولید به عنوان پیشران اصلی توسعه و نتیجه نهایی توسعه تلقی شده و در طول تاریخ هر گاه به توسعه توجه شده است، آن را با میزان و حجم تولید سنجش نموده و یا لاقبل به تولید به عنوان یکی از اساسی‌ترین عوامل توسعه نگریسته‌اند. گاه بر مبنای میزان تولید به دسته‌بندی کشورها پرداخته و گاه ملاک محاسبات سرمایه را بر مبنای تولید نگاشته‌اند. ایران نیز به لحاظ پتانسیل و استعداد برای رشد و توسعه همواره زبانزد خاص و عام بوده و انتظار رفته است که به کشوری با پایه تولیدی و صنعتی تبدیل شود. پاسخ به این سؤال که با این همه استعداد چرا هنوز هم به جایگاه مورد انتظار نرسیده‌ایم، حلقه مفقوده رشدنیافتگی اقتصاد ایران است که با مضمون عدم تبدیل مواد اولیه و منابع موجود به محصولات نهایی یا همان فرایند تولید قابل طرح است (آرمان، ۱۳۸۵: ۱۴۶).

فقدان راهبرد توسعه صنعتی و جهت‌گیری در حمایت‌ها، ایجاد انحصار و محدودیت صدور مجوز به کسب‌وکارهای جدید، وجود مسیرهای فعالیت نامولد رقیب تولید، ضعف امنیت سرمایه‌گذاری، فقدان یادگیری و عدم تسلط کافی بر فناوری، از جمله موانع تقویت بخش تولید از دیدگاه مرکز پژوهش‌های مجلس شورا اسلامی است (خبرگزاری فارس، ۱۳۹۹: ۲-۱).

فعالان صنعتی در یک نظرسنجی آنلاین به اخلاص پنج عامل و سه نهاد در روند تولید رأی دادند و اولویت ۱۴۰۰ را مقررات‌زدایی از بخش تولید مشخص نمودند. نتایج رأی‌گیری وزارت صنعت و معدن و تجارت از ۹۵۵ فعال اقتصادی نشان می‌دهد که عدم ثبات اقتصاد کلان، تورم بالا، نبود نقدینگی مناسب، تحریم‌های خارجی و جذاب بودن بازارهای غیرمولد مهم‌ترین مسائلی است که جاذبه تولید را کاهش داده است. در عین حال سه مسأله (مالیات، تأمین مالی، بیمه) از سوی فعالان صنعتی به عنوان مهم‌ترین چالش‌های پیش روی بنگاه‌های تولیدی اعلام شده است. این سه مسأله که توسط سه نهاد (سازمان امور مالیاتی، شبکه بانکی و سازمان تأمین اجتماعی) مدیریت می‌شوند، ده برابر سایر مسائل و نهادها مورد تأکید قرار گرفته‌اند. شواهد موجود در این نظرسنجی نشان می‌دهد که فعالان صنعتی بیشترین تقاضا از سیاست‌گذار صنعتی را دو بخش صدور مجوز تولید و زیرساخت‌های شهرک صنعتی گزارش کرده‌اند. پس از این دو موضوع نیز مشکلات ناشی از سختی تجارت و واردات به عنوان یک عامل مهم و مؤثر بر تولید از سوی فعالان صنعتی گزارش شده است. در واقع به‌رغم وجود طیف وسیعی از مسائل، تولید در

موانع‌های مختلفی در مراحل کار تولید وجود دارند که با توجه به شرایط کشور بایستی این موانع در اوایل سال ۱۴۰۰ زوده شده و تولید ملی شکوفا گردد. موانع‌زدایی‌ها شامل موانع‌زدایی از مقررات دست و پاگیر؛ موانع‌زدایی توسط سازمان‌های موانع‌تراش؛ موانع‌زدایی توسط مدیران موانع‌کوربین؛ موانع‌زدایی توسط کارشناسان موانع‌ساز و بهانه‌تراش؛ موانع‌زدایی توسط دستگاه دیپلماسی و عدم گره زدن امور تولید به نتایج مذاکرات بی‌ثمر؛ موانع‌زدایی توسط جریان‌های سیاسی غرب‌گرا؛ موانع‌زدایی در حذف رانته‌های موانع‌تولید توسط سلطان‌های چمبره‌زده بر کالاهای اساسی است و بالاخره موانع‌زدایی در حوزه‌های دیگری که به هر نحو، مانع رشد تولید می‌شوند را نیز در برمی‌گیرد (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۱۴۰۰).

– مفهوم تولید و موانع‌زدایی تولید در متن شعار سال ۱۴۰۰ و بیانیه گام دوم انقلاب

مقام معظم رهبری در تاریخ ۳۰ اسفند ۱۳۹۹ ضمن نامگذاری سال ۱۴۰۰ به عنوان تولید؛ پشتیبانی‌ها، موانع‌زدایی‌ها، ابتدا حوادث مختلف سال ۱۳۹۹ را با تأکید بر پدیده کرونا، تشکر از مردم به خاطر مقاومت و تلاش در مقابل فشار دشمنان برشمردند و سپس ضمن اظهار نظر در خصوص عدم تحقق شعار جهش تولید در حد انتظار و همچنین بیان این که موانع‌زدایی در سر راه تولید وجود دارد، تأکید فرمودند که بایستی با در نظر گرفتن حساسیت‌های سال ۱۴۰۰ در بحث انتخابات و ... نگاه بلندمدت به مسائل کشور؛ موضوع تولید و رفع موانع آن را مورد توجه جدی قرار دهیم بدین معنا که تولید را محور کار قرار و حمایت‌های لازم را انجام بدهیم و موانع‌ها را از سر راه تولید برداریم (خبرگزاری رسا، ۱۴۰۰).

بیانیه گام دوم انقلاب نیز با تأکید بر مدیریت جهادی؛ استفاده از نیروی جوان؛ عدالت در تقسیم امکانات عمومی؛ نیروی انسانی مستعد؛ استفاده از منابع مادی کشور و ظرفیت‌های استفاده نشده؛ اقتصاد مقاومتی؛ عدالت و مبارزه با فساد و بالاخره لزوم تبدیل چالش‌ها به فرصت‌ها نشان داده است که اولاً انقلاب اسلامی از زمان تولد خود با چالش‌های متفاوتی روبه‌رو بوده که این چالش‌ها در چند سال اخیر بیشتر از شکل و ظاهر اقتصادی برخوردار بوده‌اند و دوماً بهبود تولید داخلی با دستورات مندرج در بیانیه گام دوم انقلاب همخوانی دارند و در نتیجه تحقق جهش تولید در گرو برآورده ساختن مطالبات و انتظارات رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی است (خوشحال، ۱۳۹۹، به نقل از سایت دیارمیرزا).

چهارماً تولید و اقتصاد در بیانیه گام دوم انقلاب نیز بر تولید و پیشرفت اقتصاد بر پایه امکانات تولیدی مبتنی بوده و بالاخره نظر به این که در شرایط فعلی برای نجات از مشکلات موجود بایستی بیش از پیش به فرامین رهبر بزرگ انقلاب توجه شود و در نشر راهنمایی‌های ارزنده معظم‌له تکیه گردد، مسأله اصلی پژوهش این است که نظام اداری برای موانع‌زدایی از تولید با استناد به فرمایشات مقام معظم رهبری و مستندات گام دوم انقلاب دارای چه وظایفی است و چگونه می‌توان آنها را در قالب یک مدل با استفاده از الگوی کیفی تحلیل مضمون قرار داد؟

چارچوب نظری

– تولید و موانع‌زدایی

تولید^۱ در لغت به معانی استخراج، فرآورده، محصول، کار، عمل، نتیجه و ارائه آمده است (حییم، ۱۳۸۶: ۵۲۶).

در اقتصاد، تولید به معنای خلق مطلوبیت از طریق فعالیت انسانی است. تولید از نظر علم اقتصاد، دربردارنده خلق اشیاء توسط انسان نیز می‌باشد؛ ولی شامل دیگر فعالیت‌های خدماتی چون حفاظت و نگهداری، پاکیزه‌سازی و ... هم می‌شود (مریدی و نوروزی، ۱۳۷۳: ۲۹۵).

در یک تعریف کلی‌تر، تولید عبارت است از هر گونه فعالیت و کار (صرف انرژی) که عنصر یا عناصری از طبیعت را به مصرف انسان نزدیک کند. برای مثال کشت گندم در زمین که در نهایت از یک دانه گندم، چندین دانه به وجود می‌آورد و در واقع خاک را به مصرف نزدیک می‌سازد (توانایی‌فرد، ۱۳۸۵: ۸۱۷).

تولید عبارت است از سلسله‌مراتبی که طی آن مواد خام و طبیعی به محصولات پیچیده یا نسبتاً پیچیده صنعتی تبدیل می‌شوند. از تولید به عنوان فرایند خلق ارزش یاد می‌شود زیرا فرایندی ارزش‌افزا بوده و با بهره‌گیری از مواد اولیه، نیروی کار و همچنین تکنولوژی مربوطه از منابع خام و کم ارزش، کالاهای نهایی با ارزش بالا به وجود می‌آورد. تولیدی که بر پایه سرمایه انسانی و اجتماعی شکل گیرد، سرریزهای مثبت خارجی (صرفه‌های ناشی از مقیاس، افزایش توان رقابت‌پذیری، افزایش بهره‌وری و غیره) خواهد داشت و این سرریزها عامل بالا بردن تولید بیشتر نیز خواهند شد (محمدپور و همکاران، ۱۳۹۱: ۳).

موانع‌زدایی از تولید با توجه به مفهوم معمول و کاربردی آن، نشانگر شناسایی و برطرف کردن هر گونه مشکل در مسیر و فرایند تولید از تأمین مواد اولیه تا ساخت و عرضه محصولات مختلف به بازار است.

پیشینه پژوهش

با توجه به نو بودن موضوع، تحقیقات چندانی در خصوص جایگاه تولید و مانع‌زدایی در کلام مقام معظم رهبری و بیانیه گام دوم انقلاب صورت نگرفته است؛ اما اغلب سایت‌های موجود، مقالات و پژوهش‌های انجام شده حاکی از اهمیت و جایگاه تولید در سال‌های اخیر و ضرورت توجه به کاهش موانع تولید به عنوان یک دستور مؤکد اداری، مذهبی، سیاسی و ... هستند. به طور خلاصه به چند پژوهش انجام شده در ارتباط با موضوع تحقیق اشاره می‌شود:

۱. اوسطی (۱۴۰۰) در گزارشی با عنوان چهار راهبرد اصلی برای تحقق شعار تولید؛ پشتیبانی‌ها، مانع‌زدایی‌ها در سال ۱۴۰۰ با استناد به فرامین مقام معظم رهبری اذعان داشتند که حرکت‌های سازنده و اصلاحی در سال ۱۳۹۹ هم در حوزه قانونگذاری در مجلس شورای اسلامی با تشکیل ساختارها و تصویب قوانین حامی تولید و هم بخش اجرا و برنامه‌ریزی کشور در حمایت از تولید، منجر به شکل‌گیری زیربناها و الگوی جهش تولید در کشور شد و گفتمان حمایت از تولید را تقویت و نهادینه نمود که نشان از ریل‌گذاری صحیح دارد. نکته مهم آن است که تا حصول نتیجه مطلوب و تحول و جهش معنی‌دار و شکوفایی واقعی به معنای برتری جهانی و نمود قابل درک آن در اقتصاد و معیشت مردم، نیازمند تداوم و پیمایش مسیر بر اساس تدابیر رهبری عزیز هستیم و به فرموده ایشان امروز کشور برای کار، میدان وسیعی است. مدیران کارآمد اگر بیابند کار و تلاش کنند و نشاط به خرج دهند، میدان برای کار خیلی باز است و ما می‌توانیم بسیاری از مشکلات مادی جامعه را برطرف کنیم. در این راستا به چهار استراتژی صنعتی شدن و جلوگیری از خام‌فروشی؛ خصوصی‌سازی به معنای واقعی مبتنی بر حفظ نیروی کار و بازسازی و نوسازی واحد تولیدی و به کارگیری تکنولوژی و نوآوری؛ بکارگیری سیستم بانکی در راستای حمایت از تولید و فن‌آوری و بالاخره راهبرد صادرات با بکارگیری تمام توان دیپلماسی و شناسایی و تسخیر بازارهای صادراتی و ... نیاز داریم تا ضمن مانع‌زدایی از تولید، شاهد تحقق منویات رهبری معظم در پایان سال ۱۴۰۰ باشیم.

۲. در گزارش ستاد هماهنگی اقتصاد ایران (۱۴۰۰) با تأکید بر اقدامات دولت در خصوص رفع موانع تولید و بر اساس نتایج ارزیابی دیدگاه مردم و همچنین در جهت تحقق شعار سال ۱۴۰۰ بر پنج محور به عنوان وظایف و برنامه‌های دولت تأکید شده است. این پنج محور شامل رفع تحریم‌ها، ارتقا و تعمیق عملیات بازار باز، ارتقای شفافیت و مبارزه با پولشویی،

اعطای اختیارات از سوی وزارتخانه‌ها به استان‌ها در راستای ارتقای تمرکز و واقع‌بینی برای هموار کردن مسیر تولید از جمله برنامه‌های دولت برای تحقق شعار سال ۱۴۰۰ است. در بخشی از این گزارش آمده است که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای علت تحقق نیافتن کامل جهش تولید در سال ۹۹ را وجود موانع و همچنین حمایت نشدن تولید در همه بخش‌ها دانستند و لذا حسب دستور ایشان دولت کنونی و دولت آینده باید با حمایت‌های همه‌جانبه قانونی، دولتی و حکومتی از تولید و رفع موانع آن، همت کنند که امسال جهش تولید به معنی واقعی تحقق یابد.

۳. صمدیان (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تولید، مانع‌زدایی‌ها و پشتیبانی‌ها (الزامات و راهکارها)؛ ضمن تأکید بر وجود موانع بزرگ بر سر راه تولید به ارائه چندین راهکار با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی پرداخت. در بخشی از این مطالعه آمده است که تغییر رویکرد به حمایت از تولید نیاز به تغییر استراتژی صنعتی، به میدان آوردن بخش خصوصی، اصلاح روند صدور مجوزها، بهبود فضای کسب‌وکار، گسترش صادرات، کاهش مشکلات بانکی و ... دارد.

۴. عاملی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تقویت و پشتیبانی تولید و خدمات در پرتو علم و فناوری و فرهنگ مرتبط با کیفیت زندگی، پنج بعد از مانع‌زدایی را مطرح نموده است که شامل پشتیبانی و مانع‌زدایی شناختی، پشتیبانی و مانع‌زدایی نهادی، پشتیبانی و مانع‌زدایی فرایندی، پشتیبانی و مانع‌زدایی مردمی و بالاخره پشتیبانی و مانع‌زدایی از تجارت داخلی و بین‌المللی هستند و در این میان، نقش نظام اداری در تمام موارد به عنوان عامل پیشران اصلی مطرح شده است. محقق در بخشی از نتایج بر لزوم توجه به شاخص‌های رشد اقتصادی و رشد تجارت بین‌المللی به عنوان دو شاخص تعیین‌کننده در پویایی اقتصادی و میزان بنیه اقتصادی کشور اشاره داشته است.

۵. رستگار و باقری قره‌بلاغ (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان تأملی بر بیانیه گام دوم انقلاب در تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با یک مطالعه کتابخانه‌ای ابراز داشتند که اقتصاد مقاومتی تدبیری هوشمندانه است که در برابر جنگ اقتصادی و همچنین جنگ نرم دشمن می‌تواند مقاوم‌سازی، بحران‌زدایی و ترمیم ساختارها و نهادهای فرسوده و ناکارآمد موجود در اقتصاد را رقم بزند.

۶. روشندل و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان بررسی مدل‌های نوین مدیریت استراتژیک در تحقق اهداف اقتصادی سند ۱۴۰۴ با توجه به بیانیه گام دوم انقلاب دریافتند که کل اقتصاد کشور به یک برنامه‌ریزی نیاز دارد. در این برنامه برای

مقابله با بحران‌ها به راهکار کوتاه‌مدت نیاز است و برای تقویت جدی اقتصاد و تولید باید به فکر رونق تولید، توجه به ظرفیت تولید و ارتقای کارآفرینی و نوآوری باشیم.

روش تحقیق

این پژوهش به لحاظ هدف از نوع کاربردی و به لحاظ روش از نوع کیفی و دارای رویکرد استقرایی است. هدف اصلی پژوهش، تحلیل مضمون فرمایشات مقام معظم رهبری و بیانیه گام دوم انقلاب در خصوص وظایف و نقش نظام اداری برای کمک به مانع‌زدایی تولید و اهداف فرعی نیز شامل شناسایی و تبیین مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر به منظور تهیه مدل تحقیق است. در این راستا پرسش‌های تحقیق به شرح زیر ارائه شدند:

۱. مضامین پایه مانع‌زدایی از تولید در نظام اداری با استناد به کلام مقام معظم رهبری و مستندات گام دوم انقلاب کدامند؟
۲. مضامین سازمان‌دهنده در خصوص مانع‌زدایی از تولید در نظام اداری با استناد به کلام مقام معظم رهبری و مستندات گام دوم انقلاب کدامند؟
۳. مضامین فراگیر در خصوص مانع‌زدایی از تولید در نظام اداری با استناد به کلام مقام معظم رهبری و مستندات گام دوم انقلاب کدامند؟

روش گردآوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای و مراجعه به سایت‌ها با تأکید بر سه کلیدواژه (تولید، موانع تولید، مانع‌زدایی) بود که منبع دقیق آن شامل بیانیه گام دوم انقلاب و فرمایشات مقام معظم رهبری در تعیین شعار سال ۱۴۰۰ و سایر سخنرانی‌های معظم‌له در سه ماه اول سال ۱۴۰۰ بود.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش کیفی تحلیل مضمون استفاده شد تا بدین ترتیب با مراجعه به منابع مناسب، مدلی مشتمل بر مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر ساخته شود.

تحلیل مضمون، نوعی استنتاج از داده‌های کیفی است که مبتنی بر واحدهای مضمون نظریه‌سازی می‌شود. این راهبرد با یافتن الگوهای مستور در داده‌ها یا بازخوانی دیدگاه محققان درباره داده‌ها تلاش می‌کند یافته‌های تحقیق را بهبود بخشد (ایزدپناه

و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۶۱).

با تحلیل مضامین، شبکه‌ای از مفاهیم کلیدی و شامل سه دسته از مضامین (پایه، سازمان‌دهنده، فراگیر) استخراج و مدل تبیین می‌شود. مضمون پایه از بقیه مضامین به داده‌ها نزدیک‌تر است. این مضامین مستقیماً از داده‌های متنی استخراج و مبنایی برای سایر مضامین بالادستی محسوب می‌شوند. طبقه‌بندی دیگر، مضامین سازمان‌دهنده هستند که نقش واسطه دارند و مضامین پایه را در خوشه‌هایی طبقه‌بندی، تلخیص و نامگذاری می‌کنند. در نهایت، مضمون فراگیر مطرح می‌شود که بالاترین سطح مضمون بوده و از طریق تلخیص مجموعه‌ای از مضمون‌های سازمان‌دهنده، بازتولید می‌شوند (مرتضوی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۷).

در این پژوهش با مراجعه به متون مورد نظر (سخنرانی‌های مقام معظم رهبری در سال ۱۴۰۰ و بیانیه گام دوم انقلاب)، مضامین پایه شناسایی و سپس بر اساس شباهت و نزدیکی کدهای مستخرج با عنوان مضامین پایه به تشخیص و ارائه مضامین سازمان‌دهنده پرداخته می‌شود. بررسی مضامین سازمان‌دهنده بر مبنای قرابت و مشابهت منجر به دسته‌بندی آنها در قالب مضامین فراگیر شده و بالاخره مدل نهایی ارائه می‌شود. مدل نهایی در سطح مضامین پایه با اظهار نظر متخصصان اعتبارسنجی شده و نسبت به اصلاح مدل اقدام می‌گردد. در این راستا جامعه آماری شامل افراد متخصص در حوزه مسائل اقتصادی بود که با روش نمونه‌گیری نظری و استفاده از الگوی گلوله‌برفی انتخاب شدند تا نسبت به اعتبار مدل ارائه شده اظهار نظر کنند. در این راستا تعداد ۱۰ نفر در پژوهش شرکت نموده و به هر مضمون پایه نمره‌ای از ۱ تا ۱۰ اختصاص دادند و هر مضمون که حائز نمره‌ای کمتر از ۷۵ گردید از مدل حذف شد.

یافته‌های پژوهش

در گام اول به شناسایی مضامین پایه و پس از آن به تبیین مضامین سازمان‌دهنده و بالاخره در گام سوم به تبیین مضامین فراگیر پرداخته شد تا در پایان به ارزیابی و اعتبارسنجی در سطح مضامین پرداخته شده و مدل نهایی ارائه گردد.

جدول ۱: کدهای استخراج شده بر اساس مطالعات انجام شده برای تشخیص مضامین پایه

ردیف	شرح	منبع	کد مستخرج / مضمون پایه
۱	انتظار بود جهش تولید گشایشی در زندگی مردم به وجود آورد	پیام نوروزی	ضرورت توجه به زندگی مردم
۲	تحقق جهش تولید تأثیرات عمیق اقتصادی در کشور در مسأله ارزش پول ملی دارد و هم موجب اعتماد به نفس ملی، رضایتمندی عمومی و تضمین‌کننده امنیت ملی است.	پیام نوروزی	توجه به ارزش و اهمیت جهش تولید
۳	ضعف‌های قانونی و واردات رقیب خارجی محصولی که در داخل با همت جوانان در حال تولید است و یا قاچاق آن از طریق دست‌های خیانتکار، مانع تولید است.	پیام نوروزی	لزوم شناخت ضعف قوانین مبارزه جدی با قاچاق
۴	اوضاع کسب‌وکار در کشور باید به گونه‌ای باشد که افراد به سرمایه‌گذاری در تولید تشویق شوند و از افزایش هزینه‌های تولید جلوگیری شود.	پیام نوروزی	تشویق به سرمایه‌گذاری کمک به کاهش مخارج تولید
۵	مشوق‌های اندک در بخش تولید و همچنین بالاتر بودن شاخص هزینه تولید کننده از هزینه مصرف‌کننده در برخی سال‌ها مانع پیشرفت تولید بوده است.	پیام نوروزی	لزوم افزایش مشوق‌های تولید
۶	حرکت انقلابی جهش تولید در سال ۹۹ آغاز و با استقبال مردم مواجه شد؛ این حرکت باید در سال ۱۴۰۰ که آغاز یک قرن جدید است، ادامه پیدا کند.	پیام نوروزی	اهمیت دادن به جهش تولید
۷	انتخابات خرداد ۱۴۰۰ و روی کار آمدن مدیریت‌های جدید، تازه‌نفس و با انگیزه قوی، امسال را سالی بسیار مهم، حساس و تأثیرگذار کرده است.	پیام نوروزی	مدیریت با انگیزه و قوی
۸	دولت کنونی و آینده باید با حمایت همه‌جانبه قانونی، دولتی و حکومتی از تولید و رفع موانع آن، همت کنند که امسال جهش تولید به معنی واقعی تحقق یابد	پیام نوروزی	همت مضاعف در حمایت از تولید
۹	بی‌شک فاصله میان باید‌ها و واقعیت‌ها، همواره وجدان‌های آرمان‌خواه را عذاب داده و می‌دهد، اما این، فاصله‌ای طی‌شدنی است و در چهل سال گذشته در مواردی بارها طی شده است و بی‌شک در آینده، با حضور نسل جوان مؤمن و دانا و پرانگیزه، با قدرت بیشتر طی خواهد شد.	بیانیه گام دوم	جوان‌گرایی و امید
۱۰	برای برداشتن گام‌های استوار در آینده، باید گذشته را درست شناخت و از تجربه‌ها درس گرفت	بیانیه گام دوم	کسب تجربه
۱۱	مدیریت‌های جهادی الهام‌گرفته از ایمان و اعتقاد به اصل ما می‌توانیم که امام بزرگوار به همه ما آموخت، ایران را به عزت و پیشرفت در همه عرصه‌ها رسانید.	بیانیه گام دوم	استقرار و تقویت مدیریت جهادی

ردیف	شرح	منبع	کد مستخرج / مضمون پایه
۱۲	انقلاب اسلامی به برکت تحریم دشمنان، اتکاء به توانایی داخلی را به همه آموخت و این منشأ برکات بزرگ شد. انقلاب ما موجب افزایش ثبات و امنیت، افزایش بینش سیاسی، رشد فناوری، گسترش عدالت و معنویت و اخلاق و ... شد.	بیانیه گام دوم	حفظ دستاوردهای انقلاب
۱۳	ایران به برکت انقلاب، اکنون در جایگاهی متعالی و شایسته ملت ایران در چشم جهانیان و عبور کرده از بسی گردنه‌های دشوار در مسائل اساسی خویش است.	بیانیه گام دوم	توجه به جایگاه بین‌المللی ایران اسلامی
۱۴	مدیران جوان، کارگزاران جوان، اندیشمندان جوان، فعالان جوان، در همه میدان‌های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و بین‌المللی و نیز در عرصه‌های دین و اخلاق و معنویت و عدالت، باید شانه‌های خود را به زیر بار مسئولیت دهند، از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته بهره گیرند و ...	بیانیه گام دوم	مسئولیت‌پذیری
۱۵	نکته مهمی که باید آینده‌سازان در نظر داشته باشند، این است که در کشوری زندگی می‌کنند که از نظر ظرفیت‌های طبیعی و انسانی، کم‌نظیر است و بسیاری از این ظرفیت‌ها با غفلت دست‌اندرکاران تاکنون بی‌استفاده یا کم‌استفاده مانده است ...	بیانیه گام دوم	توجه به استعدادها و فرصت‌شناسی
۱۶	دهه دوم چشم‌انداز، باید زمان تمرکز بر بهره‌برداری از دستاوردهای گذشته و نیز ظرفیت‌های استفاده‌نشده باشد و پیشرفت کشور از جمله در بخش تولید و اقتصاد ملی ارتقاء یابد.	بیانیه گام دوم	بهره‌برداری از دستاوردهای گذشته
۱۷	نخستین توصیه من امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده است. بدون این کلید اساسی همه قفل‌ها، هیچ گامی نمی‌توان برداشت.	بیانیه گام دوم	امید و آینده‌نگری
۱۸	دنیا به جوان ایرانی و پایداری ایرانی و ابتکارهای ایرانی، در بسیاری از عرصه‌ها با چشم تک‌ریم و احترام می‌نگرد. قدر خود را بدانید و با قوت خداداد، به سوی آینده خیز بردارید و حماسه بیافرینید.	بیانیه گام دوم	توجه به نیروی جوان و انقلابی
۱۹	ما هنوز از قله‌های دانش جهان بسیار عقبیم؛ باید به قله‌ها دست یابیم. باید از مرزهای کنونی دانش در مهم‌ترین رشته‌ها عبور کنیم.	بیانیه گام دوم	حمایت از تولید با ابزار علم و دانش
۲۰	معنویت و اخلاق، جهت‌دهنده حرکت‌ها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است؛ بودن آنها، محیط زندگی را حتی با کمبودهای مادی، بهشت می‌سازد و نبودن آن حتی با برخورداری مادی، جهنم می‌آفریند.	بیانیه گام دوم	معنویت و اخلاق
۲۱	تأکید بر تقویت اقتصاد مستقل کشور که مبتنی بر تولید انبوه و با کیفیت و توزیع عدالت‌محور، و مصرف به‌اندازه و بی‌اسراف، و مناسبات مدیریتی خردمندانه است و در سال‌های اخیر از سوی این‌جانب بارها تکرار و بر آن تأکید شده، به خاطر همین تأثیر شگرفی است که اقتصاد می‌تواند بر زندگی امروز و فردای جامعه بگذارد.	بیانیه گام دوم	استقلال اقتصادی
۲۲	چالش بیرونی تحریم و وسوسه‌های دشمن است که در صورت اصلاح مشکل درونی، کم‌اثر و حتی بی‌اثر خواهد شد. چالش درونی عبارت از عیوب ساختاری و ضعف‌های مدیریتی است.	بیانیه گام دوم	توجه به چالش‌های بیرونی رفع عیوب ساختاری و مدیریتی

ردیف	شرح	منبع	کد مستخرج / مضمون پایه
۲۳	مهم‌ترین عیوب، وابستگی اقتصاد به نفت، دولتی بودن بخش‌هایی از اقتصاد که در حیطه وظایف دولت نیست، نگاه به خارج و نه به توان و ظرفیت داخلی، استفاده اندک از ظرفیت نیروی انسانی کشور، بودجه‌بندی معیوب و نامتوازن و سرانجام عدم ثبات سیاست‌های اجرائی اقتصاد و عدم رعایت اولویت‌ها و وجود هزینه‌های زائد و حتی مسرفانه در بخش‌هایی از دستگاه‌های حکومتی است. نتیجه اینها مشکلات زندگی مردم از قبیل بیکاری جوان‌ها، فقر درآمدی در طبقه ضعیف و امثال آن است.	بیانیه گام دوم	لزوم اصلاح ساختار دولت
۲۴	راه‌حل این مشکلات، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است که باید برنامه‌های اجرائی برای همه بخش‌های آن تهیه و با قدرت و نشاط کاری و احساس مسئولیت، در دولت‌ها پیگیری و اقدام شود. درون‌زایی اقتصاد کشور، مولد شدن و دانش‌بنیان شدن آن، مردمی کردن اقتصاد و تصدی‌گری نکردن دولت، برون‌گرایی با استفاده از ظرفیت‌ها، بخش‌های مهم این راه‌حل‌ها است.	بیانیه گام دوم	تأکید بر الزامات اقتصاد مقاومتی
۲۵	این که کسی گمان کند که مشکلات اقتصادی صرفاً ناشی از تحریم است و علت تحریم هم مقاومت ضد استکباری و تسلیم نشدن در برابر دشمن است؛ پس راه‌حل، زانو زدن در برابر دشمن و بوسه زدن بر پنجه گرگ است، خطایی نابخشودنی است. این تحلیل سراپا غلط، هر چند گاه از زبان و قلم برخی غفلت‌زدگان داخلی صادر می‌شود، اما منشأ آن، کانون‌های فکر و توطئه خارجی است که با صد زبان به تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران و افکار عمومی داخلی القاء می‌شود.	بیانیه گام دوم	ریشه‌یابی مشکلات در درون اقتصاد و نه صرفاً تحریم
۲۶	فساد اقتصادی و اخلاقی و سیاسی، توده چرکین کشورها و نظام‌ها و اگر در بدنه حکومت‌ها عارض شود، زلزله ویرانگر و ضربه‌زننده به مشروعیت آنها است و این برای نظامی چون جمهوری اسلامی که نیازمند مشروعیتی فراتر از مشروعیت‌های مرسوم و مبنائی‌تر از مقبولیت اجتماعی است، بسیار جدی‌تر و بنیانی‌تر از دیگر نظام‌ها است.	بیانیه گام دوم	مبارزه با فساد
۲۷	در جمهوری اسلامی کسب ثروت نه تنها جرم نیست که مورد تشویق نیز است، اما تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه‌خواری و مدارا با فریبگران اقتصادی که همه به بی‌عدالتی می‌انجامد، ممنوع است؛ همچنین غفلت از قشرهای نیازمند حمایت، به هیچ‌رو مورد قبول نیست	بیانیه گام دوم	پیشگیری از تبعیض
۲۸	بدیهی است که استقلال نباید به معنی زندانی کردن سیاست و اقتصاد کشور در میان مرزهای خود، و آزادی نباید در تقابل با اخلاق و قانون و ارزش‌های الهی و حقوق عمومی تعریف شود.	بیانیه گام دوم	توجه کامل به استقلال و آزادی
۲۹	دولت جمهوری اسلامی باید مرزبندی خود را با آنها با دقت حفظ کند؛ از ارزش‌های انقلابی و ملی خود، یک گام هم عقب‌نشینی نکند؛ از تهدیدهای پوچ آنان نهراسد و در همه حال، عزت کشور و ملت خود را در نظر داشته باشد	بیانیه گام دوم	حفظ منافع نظام

ردیف	شرح	منبع	کد مستخرج / مضمون پایه
۳۰	تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زبان های بی جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است؛ مقابله با آن، جهادی همه جانبه و هوشمندانه می طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوان ها است.	بیانیه گام دوم	سبک زندگی اسلامی - ایرانی
۳۱	مسئولان کشور با چشم باز و دل محکم و با توکل به خدا به پیش بروند و به توفیق الهی ملت را خرسند و خوشحال کنند.	۲۵ فروردین ۱۴۰۰ محل انس با قرآن	ایمان و توکل به خدا
۳۲	یکی از انواع پشتیبانی از تولید، حمایت از کارگران است زیرا کارگر فعال و با نشاط، ثروت ملی ایجاد می کند که در نهایت زمینه ساز آبرو، اقتدار و استقلال کشور خواهد بود.	۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰ سخنرانی تلویزیونی	حمایت از نیروی کار
۳۳	ارتقای سطح مهارت و تخصص کارگران، توجه به بیمه و بهداشت و درمان آنان، امنیت شغلی، برنامه ریزی برای مسکن کارگران و ایجاد روابط عادلانه میان کارگر، کارآفرین و دولت ابعاد دیگر موضوع حمایت از کارگر است.	۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰ سخنرانی تلویزیونی	آموزش و مهارت افزایی
۳۴	ایجاد اشتغال علاوه بر برکات اقتصادی، برکات اجتماعی و سیاسی هم دارد، زیرا در جامعه بویژه در نسل جوان، زمینه ساز نشاط و تحرک و سرزندگی و مانع از شکل گیری بسیاری از آسیب های اجتماعی و حتی امنیتی است.	۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰ سخنرانی تلویزیونی	افزایش اشتغال
۳۵	افرادی که برای منافع شخصی استفاده از زمین و ارزش افزوده آن، کارخانه ها را به تعطیلی می کشانند، بدانند که مرتکب کار باطل و حرام شده اند و این کار، خیانت به مردم و کارگران و استقلال و اقتصاد کشور و ضربه به تولید ملی است.	۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰ سخنرانی تلویزیونی	عدم ترجیح منافع فردی بر منافع اجتماعی
۳۶	گسترش این کارگاه ها (صنایع کوچک و متوسط) علاوه بر ایجاد اشتغال و زمینه ساز تولید ثروت برای عموم مردم به ویژه طبقات ضعیف و متوسط است.	۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰ سخنرانی تلویزیونی	حمایت از مشاغل خرد و صنایع کوچک و متوسط
۳۷	نباید جوری حرف زد که از آن برداشت قبول نداشتن سیاست های کشور شود و دشمنان از آن مطالب شاد شوند.	۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰ سخنرانی تلویزیونی	حمایت از سیاست های کشور
۳۸	در کنار پیشرفت ها و موفقیت ها، در زمینه هایی دچار عقب ماندگی و مشکلات مزمن هستیم که نیاز به تحول و حرکت فوق العاده دارند. عقب ماندگی ها ناشی از برخی غفلت ها، غرض ورزی ها و فاصله گرفتن های تدریجی از خط انقلاب در دهه های اخیر بوده و به همین علت، بسیاری از ظرفیت ها و فرصت ها معطل و مغفول مانده و به منافع ملی خسارت زده است. دیوان سالاری، کاغذبازی، مقررات غیرمفید و گاه مضر از جمله مشکلات بخش های مدیریتی کشور است.	۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۰ ارتباط تصویری با نمایندگان تشکلهای دانشجویی	لزوم اصلاح ساختار دولت
۳۹	در کشور امکانات و فرصت های زیادی وجود دارد که استفاده از آنها به آدم های پرکار، خستگی ناپذیر و قوی نیاز دارد. این قدرت از حضور و رأی بالا نشأت می گیرد و به رئیس جمهور آینده برای کاهش مشکلات توان بیشتری می دهد.	۲۶ خردادماه ۱۴۰۰ سخنرانی تلویزیونی در آستانه انتخابات	برنامه ریزی برای استفاده مناسب از منابع و امکانات

منبع: یافته های پژوهش

جدول ۲: دسته‌بندی مضامین فراگیر، سازمان‌دهنده و پایه

ردیف	مضمون فراگیر	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه
۱	مانع‌زدایی شناختی و معرفتی	دینی و آرمان‌خواهانه	معنویت و اخلاق، ایمان و توکل به خدا، جایگاه بین‌المللی ایران اسلامی، حفظ دستاوردهای انقلاب، سبک زندگی اسلامی- ایرانی، همت مضاعف در حمایت از تولید، اهمیت دادن به جهش تولید، ترجیح منافع ملی، الزامات اقتصاد مقاومتی، اعتقاد راسخ به استقلال و آزادی، رعایت کامل سیاست‌ها و تلاش برای حفظ منافع نظام
		علمی و دانش‌محور	کسب تجارب، مطالعه و پالایش قوانین، آموزش و مهارت‌افزایی، حمایت علمی از تولید و فناوری، توجه به استعدادها و فرصت‌شناسی
۲	مانع‌زدایی نهادی و سازمانی	بهبود و اصلاح ساختار	استفاده مناسب از منابع و امکانات، شناسایی ایرادات ساختاری و اصلاح آن، رفع عیوب مدیریتی، مدیریت با انگیزه و قوی
		نظارت و پایش	پیشگیری از تبعیض، مبارزه با فساد، مبارزه جدی با قاچاق، عدم گره زدن مشکلات تولید به تحریم، توجه داشتن به چالش‌های محیط بیرون
۳	مانع‌زدایی فرایندی و عملیاتی	عملکردی	توجه به مشاغل خرد، توجه به صنایع کوچک و متوسط، ریشه‌یابی مشکلات در داخل، افزایش مشوق‌های تولید، کاهش مخارج تولید از طریق تسهیلات و نظارت مناسب
		پشتیبانی	حمایت از ایجادکنندگان شغل در راستای افزایش سطح اشتغال، حمایت از نیروی کارگر، حمایت از جوانان انقلابی، توجه جدی به مشکلات معیشتی مردم
۴	مانع‌زدایی مشارکتی و مردمی	مسئولیت و تلاش	پذیرش مسئولیت نسبت به قانون و جامعه و مردم و محیط زیست، استقرار سبک مدیریت مشارکتی با رویکرد جهادی
		ترغیبی	نشر و تقویت روحیه امید و آینده‌نگری، تشویق سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی از طریق حمایت مالی و مالیاتی و ساختاری و صدور مجوز و ....

منبع: یافته‌های پژوهش

پس از طراحی مدل به دست آمده بر اساس نتایج کدگذاری‌ها، مدل مذکور در قالب پرسشنامه اعتبارسنجی در اختیار ۱۰ نفر از خبرگان دانشگاهی قرار گرفت تا نظرات آنها در خصوص تناسب مضامین فرعی با مضامین اصلی اخذ شود. برای تعیین اعتبار مدل از روایی سازه به روش صوری استفاده شد تا در صورت تأیید ۷۵ درصد از مشارکت‌کنندگان، مدل دارای اعتبار لازم قلمداد شود. میانگین نظرات بر مبنای ۱۰۰ بررسی و در تمام موارد نمره کسب شده بالاتر از ۷۵ تشخیص داده شد.

جدول ۳: نتایج نهایی مربوط به اعتبارسنجی مضامین پایه

مضمون پایه	درصد تناسب	نتیجه	مضمون پایه	درصد تناسب	نتیجه
معنویت و اخلاق	۸۹	تأیید	مدیریت با انگیزه و قوی	۸۲	تأیید
ایمان و توکل به خدا	۹۱	تأیید	پیشگیری از تبعیض	۹۰	تأیید
جایگاه بین‌المللی ایران اسلامی	۸۲	تأیید	مبارزه با فساد	۹۶	تأیید
حفظ دستاوردهای انقلاب	۸۸	تأیید	مبارزه جدی با قاچاق	۹۵	تأیید
سبک زندگی اسلامی- ایرانی	۹۰	تأیید	عدم گره زدن مشکلات تولید به تحریم	۹۲	تأیید
همت مضاعف در حمایت از تولید	۷۹	تأیید	توجه داشتن به چالش‌های محیط بیرون	۷۷	تأیید
اهمیت دادن به جهش تولید	۸۸	تأیید	توجه به مشاغل خرد	۸۱	تأیید
ترجیح منافع ملی	۸۰	تأیید	توجه به صنایع کوچک و متوسط	۸۸	تأیید
الزامات اقتصاد مقاومتی	۸۲	تأیید	ریشه‌یابی مشکلات در داخل	۹۵	تأیید
اعتقاد راسخ به استقلال و آزادی	۸۵	تأیید	افزایش مشوق‌های تولید	۹۲	تأیید
رعایت کامل سیاست‌ها و تلاش برای حفظ منافع نظام	۸۸	تأیید	کاهش مخارج تولید (تسهیلات و نظارت)	۹۰	تأیید
کسب تجارب	۷۸	تأیید	حمایت از ایجادکنندگان شغل	۸۴	تأیید
مطالعه و پالایش قوانین	۹۵	تأیید	حمایت از نیروی کارگر	۸۲	تأیید
آموزش و مهارت‌افزایی	۸۱	تأیید	حمایت از جوانان انقلابی	۸۱	تأیید
حمایت علمی از تولید و فناوری	۸۴	تأیید	توجه جدی به مشکلات معیشتی مردم	۹۴	تأیید
توجه به استعدادها و فرصت‌شناسی	۸۸	تأیید	مسئولیت‌پذیری و جوابگویی	۹۰	تأیید
استفاده مناسب از منابع و امکانات	۸۰	تأیید	مدیریت مشارکتی با رویکرد جهادی	۸۳	تأیید
شناسایی ایرادات ساختاری و اصلاح آن	۷۷	تأیید	نشر و تقویت روحیه امید و آینده‌نگری	۸۰	تأیید
رفع عیوب مدیریتی	۸۶	تأیید	تشویق سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی	۷۹	تأیید

منبع: یافته‌های پژوهش

انقلاب کدامند؟
 ۳. مضامین فراگیر در خصوص مانع‌زدایی از تولید در نظام اداری با استناد به کلام مقام معظم رهبری و مستندات گام دوم انقلاب کدامند؟
 داده‌های لازم با روش کیفی تحلیل مضمون و در سه گام (کدگذاری مضامین پایه، مضامین سازمان‌دهنده، مضامین فراگیر) تحلیل و سپس با مراجعه به گروه خبرگان به لحاظ اعتبارسنجی مورد ارزیابی قرار گرفتند.

در پاسخ به سؤال اول، تعداد ۳۸ مضمون پایه در گام اول استخراج شد. این مضامین شامل معنویت و اخلاق، ایمان و توکل به خدا، جایگاه بین‌المللی ایران اسلامی، حفظ دستاوردهای انقلاب، سبک زندگی اسلامی- ایرانی، همت مضاعف در حمایت از تولید، اهمیت دادن به جهش تولید، ترجیح منافع ملی، الزامات اقتصاد مقاومتی، اعتقاد راسخ به استقلال و آزادی، رعایت کامل سیاست‌ها و تلاش برای حفظ منافع نظام، کسب تجارب، مطالعه و پالایش قوانین، آموزش و مهارت‌افزایی، حمایت علمی از تولید و فناوری، توجه به استعدادها و فرصت‌شناسی، استفاده مناسب از منابع و امکانات، شناسایی ایرادات ساختاری و اصلاح آن، رفع عیوب مدیریتی، مدیریت با انگیزه و قوی، پیشگیری از تبعیض، مبارزه با فساد، مبارزه جدی با قاچاق، عدم گره زدن مشکلات تولید به تحریم،

مدل نهایی و ارزیابی شده به لحاظ اعتبار حاکی از آن است که تمامی مضامین مستخرج از مدل از دیدگاه گروه خبرگان از اهمیت زیادی برخوردار هستند و بدین ترتیب مدل از اعتبار مناسبی برخوردار است و اجزای مربوط به مانع‌زدایی از تولید را با استناد به فرمایشات مقام معظم رهبری و بیانیه گام دوم انقلاب به نحوی معتبر و مناسب نشان داده‌اند و امکان استناد به آن برای شناسایی و تبیین نقش و وظایف نظام اداری برای مانع‌زدایی تولید وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تبیین مدلی برای نشان دادن الزامات، وظایف و نقش نظام اداری در راستای مانع‌زدایی از تولید با استناد به سخنان مقام معظم رهبری در طلیعه بهار ۱۴۰۰ و سایر سخنرانی‌های معظم‌له در بهار ۱۴۰۰ و همچنین با ارجاع به بیانیه گام دوم انقلاب انجام گرفت.

سه سؤال پژوهشی با توجه به اهداف پژوهش و روش انتخاب شده مطرح گردید:

۱. مضامین پایه مانع‌زدایی از تولید در نظام اداری با استناد به کلام مقام معظم رهبری و مستندات گام دوم انقلاب کدامند؟
۲. مضامین سازمان‌دهنده در خصوص مانع‌زدایی از تولید در نظام اداری با استناد به کلام مقام معظم رهبری و مستندات گام دوم

با پژوهش‌های اوسطی (۱۴۰۰)، ستاد هماهنگی اقتصاد ایران (۱۴۰۰)، صمدیان (۱۴۰۰) و روشندل و همکاران (۱۳۹۸) مطابقت دارد. نتایج این پژوهش به لحاظ اهمیت دادن به اقتصاد مقاومتی و لزوم بازسازی نظام اداری با پژوهش رستگار و باقری قره‌بلاغ (۱۳۹۹) و به لحاظ تأکید بر جنبه‌های علمی و معرفتی، فرایندهای اجرایی و لزوم مشارکت مردمی با پژوهش عاملی (۱۴۰۰) مطابقت دارد.

پیشنهادها

۱. پیشنهاد می‌شود که تحقیقات گسترده و عملیاتی برای اجرای دقیق بیانیه گام دوم انقلاب و منویات مقام معظم رهبری در حوزه مسائل اقتصادی و تولید به عمل آید.
۲. پیشنهاد می‌شود که دولت به ارزیابی دقیق موانع قانونی تولید و برطرف کردن نواقص موجود در این زمینه پردازد.
۳. پیشنهاد می‌شود پایش و نظارت برای تسهیل امور تولیدی با حفظ انعطاف لازم ساختاری و تفویض اختیار مناسب در سطح استان‌ها مد نظر قرار گیرد.
۴. حمایت از بخش خصوصی، صنایع کوچک، مشاغل خرد و بالاخره مطالعات اقتصاد مقاومتی بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.
۵. برای اجرای فرامین مقام معظم رهبری در هر مرحله از تاریخ ابلاغ دستور تا اجرای نهایی و دقیق آنها برنامه‌ریزی، ساختارسازی، نظارت و پایش جدی صورت گیرد.
۶. مستندات گام دوم انقلاب نیاز به کنکاش و مطالعه جدی در تمام حوزه‌ها داشته و الگوی تمام‌عیار فعالیت بسیاری از دولتمردان است و بایستی از آن به نحو مناسبی برای پیشبرد امور استفاده شود.

توجه داشتن به چالش‌های محیط بیرون، توجه به مشاغل خرد، توجه به صنایع کوچک و متوسط، ریشه‌یابی مشکلات در داخل، افزایش مشوق‌های تولید، کاهش مخارج تولید از طریق تسهیلات و نظارت مناسب، حمایت از ایجادکنندگان شغل در راستای افزایش سطح اشتغال، حمایت از نیروی کارگر، حمایت از جوانان انقلابی، توجه جدی به مشکلات معیشتی مردم، پذیرش مسئولیت نسبت به قانون و جامعه و مردم و محیط زیست، استقرار سبک مدیریت مشارکتی با رویکرد جهادی، نشر و تقویت روحیه امید و آینده‌نگری، تشویق سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی از طریق حمایت مالی و مالیاتی و ساختاری و صدور مجوز و ... بود.

در جهت پاسخ به سؤال دوم یعنی در گام دوم، ضمن بررسی میزان مشابهت و قرابت بین کدهای موصوف، نتایج حاصله در قالب ۸ مضمون سازمان‌دهنده دسته‌بندی شدند. این مضامین شامل مضامین دینی و آرمان‌خواهانه، الزامات علمی و دانش‌محور، بهبود و اصلاح ساختار، نظارت و پایش، عوامل عملکردی، پشتیبانی، مسئولیت و تلاش و بالاخره عوامل ترغیب‌کننده هستند.

در پاسخ به سؤال سوم و برای تعیین مضامین فراگیر، مضامین سازمان‌دهنده بر اساس شباهت در قالب ۴ مضمون فراگیر نمایش داده شدند. بدین ترتیب اقدامات اجرایی و وظایف نظام اداری در راستای مانع‌زدایی از تولید شامل ۴ مضمون فراگیر با عناوین مانع‌زدایی شناختی و معرفتی؛ مانع‌زدایی نهادی و سازمانی؛ مانع‌زدایی اجرایی و عملیاتی (فرایندی) و بالاخره مانع‌زدایی مردمی و مشارکتی دسته‌بندی شدند.

نتایج حاصله در این پژوهش به لحاظ وجود مشکلات عدیده بر سر راه تولید و لزوم بازایی مجدد ساختار موجود اقتصاد بخش دولتی

منابع

۱. آرمان، بهمن (۱۳۸۵). بررسی موانع تولید با تأکید بر بازار سرمایه، سرمایه گذاری خارجی و سهم سرمایه گذاری داخلی در GDP. فصلنامه مجلس و پژوهش، سال سیزدهم، شماره ۵۲، ص ۱۶۸-۱۴۵.
  ۲. ایزدپناه، عباس و رستمی، محمدزمان و بداشتی، علی الله و دباغیان، محمدتقی (۱۳۹۷). ابعاد بهره‌وری بر اساس آموزه‌های دینی. فصلنامه مجلس و راهبرد، سال بیست و ششم، شماره ۹۸، ص ۲۷۶-۲۵۳.
  ۳. بختیاری، مریم و افقه، سیدمرتضی (۱۳۹۶). موانع تولید بنگاه‌های صنعتی استان تهران از نظر تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران. سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری و اقتصاد دانش‌بنیان با تأکید بر اقتصاد مقاومتی، تهران.
  ۴. توانایی فرد، حسن (۱۳۸۵). فرهنگ تشریحی اقتصاد. تهران: جهان‌رایانه.
  ۵. حبیب، سلیمان (۱۳۸۶). فرهنگ معاصر انگلیسی به فارسی و فارسی به انگلیسی. تهران: فرهنگ معاصر.
  ۶. رستگار، عباسعلی و باقری قره‌بلاغ، هوشمند (۱۳۹۹). تأملی بر بیانیه گام دوم انقلاب در تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی. مجموعه مقالات کنفرانس ملی مؤلفه‌های تمدن‌ساز در بیانیه گام دوم انقلاب، مشهد.
  ۷. روشن‌دل، مهدی و آبیانی، علی‌رضا و همراه کمال‌آبادی، یاسر و گل‌محمدی، حجت‌اله (۱۳۹۸). بررسی مدل‌های نوین مدیریت استراتژیک در تحقق اهداف اقتصادی سند ۱۴۰۴ با توجه به بیانیه گام دوم. مجموعه مقالات سومین کنفرانس بین‌المللی تحولات نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تهران.
  ۸. صمدیان، فرزانه (۱۴۰۰). عنوان تولید، مانع‌زدایی‌ها و پشتیبانی‌ها (الزامات و راهکارها). چاپ اول، تهران: اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی ایران.
  ۹. محمدپور، محمدمهدی و حسین‌زاده، مریم و حسین‌زاده، حامد (۱۳۹۱). بررسی نقش کارآفرینی در تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی: چالش‌ها و راهکارها. مجموعه مقالات کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب‌وکارهای دانش‌بنیان.
  ۱۰. مرتضایی، اشرف (۱۳۹۷). شناسایی و دسته‌بندی موانع و چالش‌های تولید و رقابت‌پذیری در بنگاه‌های زنجیره غذا و ارزیابی قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور از دیدگاه فعالان اقتصادی زنجیره غذا. تهران: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان تهران.
  ۱۱. مریدی، سیاوش و نوروزی، علی‌رضا (۱۳۷۳). فرهنگ اقتصادی. تهران: پیشبرد و نگاه.
  ۱۲. مرتضوی، سعید و رحیم‌نیا، فریبرز و رضائیان، علی و چیت‌سازیان، علی‌رضا (۱۳۹۲). شناخت محتوای قرارداد روان‌شناختی در اعضای هیئت علمی: مورد مطالعه دانشگاه فردوسی مشهد. اندیشه مدیریت راهبردی، سال هفتم، شماره ۲، پیاپی ۱۴، ص ۱۲۲، ۹۲.
  ۱۳. نوری یوشانلوئی، جعفر و اخوان طباطبایی، سیده‌نازنین (۱۳۹۷). نقد موانع بین‌المللی و ملی حمایت از تولید داخلی و راهکارهای حقوقی آن. پژوهشنامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، سال هیجدهم، شماره ۵، ص ۳۹۳-۳۷۵.
- منابع (سایت‌های اینترنتی)
۱۴. اقتصاد ۲۴ (۱۴۰۰). رتبه‌بندی موانع تولید از منظر فعالان اقتصادی. به نقل از www.eqhtesad24.ir تاریخ بازدید: ۱۷ تیرماه ۱۴۰۰.
  ۱۵. اوسطی، پرویز (۱۴۰۰). چهار راهبرد اصلی برای تحقق شعار تولید؛ پشتیبانی‌ها، مانع‌زدایی‌ها در سال ۱۴۰۰. به نقل از سایت www.tasnimnews.com تاریخ بازدید: ۱۷ تیرماه ۱۴۰۰.
  ۱۶. ایران آنلاین (۱۴۰۰). برنامه‌های پنج‌گانه دولت برای تحقق شعار سال ۱۴۰۰: مصوبات جلسه ستاد هماهنگی اقتصادی دولت. به نقل از سایت www.ion.ir تاریخ بازدید: ۱۷ تیرماه ۱۴۰۰.
  ۱۷. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری (۱۴۰۰). بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت حلول سال نو. به نقل از www.leader.ir تاریخ بازدید: ۱۷ تیرماه ۱۴۰۰.
  ۱۸. خبرگزاری رسا (۱۴۰۰). تولید؛ پشتیبانی‌ها، مانع‌زدایی‌ها: شعار سال ۱۴۰۰. به نقل از www.rasanews.ir تاریخ بازدید: ۱۷ تیرماه ۱۴۰۰.
  ۱۹. خبرگزاری فارس (۱۳۹۹). موانع تحقق جهش تولید در ایران از دیدگاه مرکز پژوهش‌ها. به نقل از www.farsnews.ir تاریخ بازدید: ۱۷ تیرماه ۱۴۰۰.
  ۲۰. خوشحال، علی (۱۳۹۹). لازمه جهش تولید با توجه به گام دوم انقلاب اسلامی. به نقل از سایت www.diamirza.ir تاریخ بازدید: ۱۷ تیرماه ۱۴۰۰.
  ۲۱. عاملی، سیدسعیدرضا (۱۴۰۰). تقویت و پشتیبانی تولید و خدمات در پرتو علم و فناوری و فرهنگ مرتبط با کیفیت زندگی. به نقل از سایت شورای عالی انقلاب فرهنگی به آدرس www.sccr.ir تاریخ بازدید: ۱۷ تیرماه ۱۴۰۰.